

ISSN 2226-3209

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

В І С Н И К

ДЕРЖАВНОЇ
АКАДЕМІЇ
КЕРІВНИХ
КАДРІВ
КУЛЬТУРИ
І МИСТЕЦТВ

Щоквартальний науковий журнал

4'2012

Київ – 2012

УДК 050:(008+7)

Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв :
наук. журнал. – К. : Міленіум, 2012. – № 4 – 235 с.

У щоквартальнику Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв висвітлюються актуальні питання історії, філософії, мистецтвознавства, культурології. Значна увага приділяється проблемам сучасної політичної науки.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, усіх, хто прагне отримати ґрунтовні знання теоретичного і прикладного характеру.

Редакційна колегія

Чернець В.Г., д.філос., професор (голова редколегії); **Антонюк О.В.**, д.політ.н., професор; **Афанасьєв Ю.Л.**, д.філос.н., професор; **Баканурський А.Г.**, д.мист., професор; **Бітасєв В.А.**, д.філос.н., професор, член-кор. НАМ України; **Богуцький Ю.П.**, к.філос.н., професор, академік НАМ України; **Вільчинська І.Ю.**, д.політ.н., доцент (відповідальний секретар); **Горбатенко В.П.**, д.політ.н., професор; **Даниленко В.М.**, д.і.н., професор, член-кор. НАН України; **Єсипенко Р.М.**, д.і.н., професор; **Ковальчук Н.Д.**, д.філос.н., доцент; **Кресіна І.О.**, д.політ.н., професор; **Кулешов С.Г.**, д.і.н., професор; **Личковах В.А.**, д.філос.н., професор; **Оніщенко О.І.**, д.філос.н., професор; **Онищенко І.Г.**, д.політ.н., професор; **Пазенок В.С.**, д.філос.н., професор, член-кор. НАН України; **Редя В.Я.**, д.мист., доцент; **Ржевська М.Ю.**, д.мист., професор; **Слободяник М.С.**, д.і.н., професор; **Уланова С.І.**, д.філос.н., професор; **Федорук О.К.**, д.мист., професор, академік НАМ України; **Федотова О.О.**, д.і.н.; **Шкляр Л.Є.**, д.політ.н., професор; **Шульгіна В.Д.**, д.мист., професор.

Затверджено: постановою президії ВАК України від 26.05.2010 р. № 1-05/4 як фахове видання з філософських наук, культурології та мистецтвознавства (Перелік № 9), постановою президії ВАК України від 01.07.2010 р. № 1-05/5 як фахове видання з історичних наук (Перелік № 12) та постановою президії ВАК України від 22.12.2010 р. № 1-05/8 як фахове видання з політичних наук (Перелік № 12)

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
(протокол № 9 від 30 жовтня 2012 р.)

**Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
За точність викладених фактів відповідальність несе автор**

Свідоцтво: КВ № 3747 від 25.03.1999

© Національна академія керівних кадрів
культури і мистецтв, 2012

© Видавництво "Міленіум", 2012

Іміграційно- еміграційний – тип ТМЖ, коли перетворення жанру відбувається за рахунок трансформації інших жанрів, або навпаки: трансформаційні можливості має кожен сегмент жанру і стає поштовхом трансформації для інших жанрів. Наприклад, у творчості Є. Станковича, паралельна робота у симфонічному та духовному жанрах (у 2004 р. композитор одночасно працює над Літургією, Концертом-поемою для скрипки та симфонічного оркестру, Симфонією-концертом для альту і симфонічного оркестру) призвела до взаємовпливу і взаємопроникнення характерних сторін цих жанрів, трансформуючи один одного. Відтак, із симфонічного жанру в літургійний прорив принцип наскрізного розвитку у побудові музичного матеріалу (частини циклу виконуються без зупинок – attacca). Також композитор привніс у жанр яскраві елементи кіно музики та симфонічного жанру: візуалізовані сцени-діалоги, виразна лейтмотивна система тощо.

Стрибкоподібний (нерівномірний, хвилеподібний) – тип ТМЖ, за якого постійно змінюється форма, метод, інтенсивність у перетворенні жанру на визначених часових проміжках функціонування. Можна сказати, що такий тип ТМЖ притаманний літургійному жанру. Набувши розквіту в другій пол. XVIII ст. у творчості Д. Бортнянського, М. Березовського, А. Веделя, жанр Літургії еволюціонував, завдяки численним інтерпретаціям композиторів кін. XIX ст. – поч. XX ст. – зокрема, М. Леонтовича, К. Стеценка, О. Кошиця. У результаті літургійний жанр збагатився тенденціями епохи, стилем композиторської школи. У XX ст., у силу відомих ідеологічних обставин, Літургія зникла із терен української академічної творчості, що унеможливило здійснення жанрових перетворень. Тільки наприкінці XX ст., завдяки змінам суспільно-політичної та соціокультурної ситуації, літургійний жанр з'являється у творчості митців, але в новій іпостасі, змінивши сферу функціонування з церковної на концертну. Його поява у творчості митців кінця XX століття відбулася не закономірним шляхом еволюціонування, а революційним впровадженням, оскільки "випадіння" жанру з композиторської творчості на сімдесят років, унеможливило його еволюційне становлення, а переводить у ранг революційного, так як відбувається різка якісна зміна у розумінні жанрової парадигми.

Як бачимо з наведених прикладів, кожен із типів ТМЖ має риси революційного або еволюційного шляху становлення. Революційний шлях становлення ТМЖ – процес трансформації музичного жанру, за якого нова жанрова формація з'являється завдяки різкій, кардинальній якісній зміні попередніх кількісних перетворень. Сюди варто віднести: домінантний, незворотній, швидкий, стрибкоподібний, рецесивний типи ТМЖ. Еволюційний шлях становлення ТМЖ – процес трансформації музичного жанру, за якого нова якість жанру з'являється завдяки повільним, кількісним перетворенням, що поступово провокують її появу. На цьому шляху актуальні: зворотно-поступальний, іміграційно-еміграційний, повільний типи ТМЖ.

Інтенсивність трансформації жанру визначається комплексним чи частковим застосуванням композитором типів ТМЖ.

Отже, процес ТМЖ відіграє важливу роль в еволюції жанрів та притаманний здебільшого модерністичному композиторському світогляду, що дає змогу парадоксально переосмислювати, трактувати, перетворювати усталені жанрові стандарти. Визначивши ці перетворення або ж їх відсутність, можемо чітко констатувати, який процес відбувся: трансформації чи інтерпретації жанру.

Використані джерела

1. Гак В. Языковые преобразования / В. Гак. – М. : Языки русской культуры, 1998. – 764 с.
2. Несвіт Л. Первичные жанровые основы музыки [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://musicfancy.net/ru/music-theory/musical-analysis/76>
3. Сучасна соціокультурна ситуація в Україні [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.djerelo.com.

УДК 78. 05 (477)

Анастасія Ігорівна Кравченко,
аспірантка Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв

УКРАЇНЬСЬКА МУЗИЧНА КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ РЕГІОНІКИ

У статті розглядаються теоретичні засади та обґрунтовується актуальність регіоніки – новітнього напрямку культурології, аналізується проблемне поле сучасних регіональних досліджень мистецтвознавчої орієнтації та здійснюється їх класифікація за географічним та хронологічним параметрами.

Ключові слова: культурологічна регіоніка, регіон, регіональні дослідження, регіональна музична культура.

In the article theoretical principles are examined and actuality of "regionika" – the newest direction of culturology is grounded, analysed the problem field of modern regional researches and their classification is carried out on geographical and chronologic parameters.

Keywords: culturological "regionika", region, regional researches, regional musical culture.

Сучасний етап розвитку вітчизняної наукової думки характеризується зростанням інтересу вчених до проблем регіональної культурології. Цей процес суттєво активізувався наприкінці ХХ століття зі встановленням державної незалежності України. Децентралізація влади та підвищення ролі територіального фактору призвели до потреби вивчення регіонів України як самостійних соціокультурних одиниць в географічному, історичному, краєзнавчому, етнічному, соціально-економічному та культурному аспектах, що стимулювало появу наукових праць, зокрема досліджень розвитку музичного мистецтва в культурі окремих регіонів України.

На сьогоднішній день свідченням актуальності наукових розвідок в цьому напрямі є виділення в системі наукових дисциплін окремої галузі культурології – регіоніки, що покликана виявити неповторність та самотуність культурного середовища в межах того чи іншого краю.

Особливості розвитку музичної культури України висвітлені в багатьох регіональних дослідженнях. Увага науковців прикута до західного регіону України в цілому та окремим його культурним осередкам, що відображено в дисертаціях та численних статтях І. Бермес, Р. Дудик, Л. Ігнатової, Л. Мороз, О. Миронової, Л. Кияновської, Р. Римар, Л. Романюк, Т. Росул, П. Шиманського, І. Ярошенко та інших авторів. Досліджується музична культура Східної України (Н. Костенко, Т. Медведнікова, В. Мітлицька, А. Рум'янцева, І. Рябцева, С. Хананаєв, О. Шаповалова), Центральної (М. Долгих, А. Литвиненко, Т. Бурдейна-Публіка), Північної (О. Васюта, П. Даценко, Л. Дорохіна, І. Конончук, Г. Локощенко, Т. Ляшенко), Південної України та Автономної Республіки Крим (А. Білик, Е. Дагілайська, А. Желан, О. Караульна, О. Маркова, Т. Мартинюк, Н. Остроухова, Ю. Сагіна, М. Слабченко, І. Шатова, Л. Шилова, С. Шукліна).

У статті аналізуються вітчизняні регіональні дослідження мистецтвознавчої орієнтації з метою визначення ступеня розробки проблем регіоніки, спрямованих на виявлення основних тенденцій та особливостей функціонування тих чи інших видів музичного мистецтва в культурному просторі окремих регіонів України. Звідси найбільш важливі завдання – обґрунтувати теоретичні засади регіоніки як перспективної галузі культурології, проаналізувати проблемне поле сучасних наукових публікацій з регіональної тематики, класифікувати регіональні дослідження за географічним та хронологічним параметрами. Враховуючи велику кількість наявного матеріалу за обраною темою, вважаємо за необхідне застосувати принцип вибірковості і залучити до розгляду обмежене коло регіональних досліджень, що з точки зору автора є найбільш показовими.

В останні десятиріччя після здобуття Україною державної незалежності і звільнення від проявів цензурних обмежень відбулося особливе піднесення національної свідомості українців та загострення інтеграційних процесів в країні. Ідеї об'єднання і неподільності території України набули пріоритетного значення для збереження молодій державі. Стало очевидним, що побудова громадянського суспільства неможлива без урахування етнічної специфіки, опори на традиційну та професійну складові української культури, що є певним фундаментом духовної цілісності української нації. Зміна адміністративно-територіального поділу та децентралізація системи управління пострадянської України збіглися в часі з "постмодерною дослідницькою спрямованістю на "децентралізацію" культурографічної проблематики через її регіоналізм і поліцентризм" [4, 34], що стало поштовхом для розвитку культурологічної регіоніки в вітчизняній науковій думці.

Поняття "регіоніка" інтерпретується сучасними українськими науковцями як "комплекс вчень про регіональні виміри людського буття" [3, 24]. Регіоніка – новітній напрям культурології, спрямований на дослідження регіональної культури як структуроутворюючого компоненту загальнонаціональної культури. Регіоніка тісно взаємодіє з суміжними науками (переважно соціально-гуманітарного напрямку), що сприяє формуванню її власних методологічних основ, які спираються на методи філософського, історичного, етнологічного, культурологічного, соціологічного походження. Використання основних засад методологічної бази регіоніки дає змогу науковцям комплексно вивчити предмет дослідження відповідно до поставлених мети і завдань.

Відтак, корелюючи з історією, краєзнавством, етнологією, економікою тощо, регіоніка виявляє специфічні риси соціально-економічного буття і вказує на внесок регіональних надбань в процес національного державного будівництва. В культурологічному, естетичному та мистецтвознавчому вимірах регіоніка звертається до духовних та культурних цінностей і "може бути репрезентована як своєрідна "культурографія" регіону" [3, 25], що відтворює "духовний ландшафт", через філософське осмислення культурно-мистецького життя краю в його фактографічній та змістовній формі [4].

Аналіз наукових розвідок з проблем регіоніки показує тенденцію збільшення кількості регіональних досліджень мистецтвознавчої орієнтації, що позитивно впливає на вивчення української музичної культури та мистецтва. Наукові праці цього напрямку можна умовно класифікувати і виділити коло проблем, що найбільш цікавлять вітчизняних дослідників:

- дослідження стильової еволюції регіональної музичної культури;
- розкриття стильових основ та жанрово-стильових параметрів діяльності окремих мистецьких шкіл та мистецьких закладів в регіонах і регіональних центрах;
- реконструкція історичного шляху становлення та розвитку музичної культури краю та її локальних осередків;
- створення періодизації розвитку регіональної культури;
- розкриття регіональних особливостей функціонування видів музичного мистецтва;
- висвітлення процесу становлення музичного професіоналізму краю;

- дослідження регіональної культури у вимірах духовного життя етносів і субетносів;
- вивчення культурного життя краю в контексті регіональних та національних культуротворчих процесів;
- визначення внеску регіональної культури до загальнонаціональної культурної спадщини.

Серед регіональних досліджень музичної культури слід відзначити фундаментальну працю львівського музикознавця Л. О. Кияновської "Стильова еволюція галицької музичної культури XIX – XX століття" (2000 р.), що надає повне уявлення про еволюцію стилю в музичній культурі даного регіону від зародження галицької композиторської школи до сучасності. У дисертаційному дослідженні авторка розробляє періодизацію основних етапів розвитку музичної культури Галичини, розкриває роль територіального фактору в формуванні культурних зв'язків української композиторської школи з польською та австрійською, висвітлює найбільш значимі культурні здобутки галицького регіону. На думку Л. О. Кияновської стильовий аналіз досить рідко застосовується вітчизняними науковцями, хоча такий ракурс дослідження "дозволив би подолати декілька істотних недоліків в музикознавстві та культурознавстві" [1, 8], що є винятково важливим для розвитку регіональної та національної музичної культури.

Регіональні дослідження, присвячені висвітленню історичного шляху становлення та періодизації розвитку музичної культури, мають переважно джерелознавчий характер, адже метою таких розвідок є висвітлення досі невідомих науці фактів з культурного життя регіонів чи регіональних центрів. Дослідники, шляхом кропіткої пошукової діяльності, створюють цілісну картину культурно-мистецького простору, залучаючи великі масиви архівних матеріалів.

У цьому ракурсі заслуговує на увагу фундаментальна праця Т. Мартинюк, де здійснюється аналіз соціоестетичного руху та геосоціокультурних особливостей регіону Північного Приазов'я (територія сучасної Запорізької області) та створюється уявлення про культурний розвиток краю протягом двохсотрічного періоду. Методологічна база, розроблена в дисертації, має універсальний характер завдяки орієнтації автора на "ідею поліморфізму знань" [5, 434]. Використання історико-теоретичного, системного культурологічного підходу та деяких методів суміжних наук (в тому числі і немистецтвознавчого походження) дозволяє створити об'єктивну картину геосоціокультурних процесів регіону та може стати основою для досліджень історико-теоретичного, культурологічного та соціокультурницького напрямів мистецтвознавства. Окрім праці Т. Мартинюк, згадаємо кандидатські дисертації Л. Романюк та М. Слабченко, перша з яких присвячена реконструкції подій культурного життя Станіслава (сучасного Івано-Франківська) другої половини XIX – першої третини XX століття, а друга – відтворює панораму культурно-мистецького життя Херсонщини кінця XIX – початку XX століття.

Незважаючи на те, що у більшості регіональних праць автори так чи інакше торкаються питання професіоналізації різних сфер мистецького життя (виконавство, педагогіка, композиторська творчість), існують дослідження присвячені виключно процесам становлення та розвитку професійного мистецтва та освіти. Нещодавно регіоніка поповнилася дисертаційними дослідженнями Т. Бурдейної-Публіки, М. Долгих, Л. Микуланинець, І. Рябцевої, де в контексті етнокультурних, соціокультурних, економічних та політичних трансформацій висвітлюються специфічні особливості етапів професіоналізації музичного життя Вінниччини, Єлисаветградщини, Закарпаття та Катеринославщини-Дніпропетровщини.

Наукові праці, що розкривають особливості функціонування мистецтва в культурі регіонів України, визначаються достатньою розмаїтістю, як за колом охоплених питань, так і за географією досліджень. Вітчизняних дослідників цікавить розвиток мистецтва регіонів, наприклад, Л. Шилова аналізує функціонування професійного та аматорського театрального мистецтва на кримському півострові, а Г. Борейко вивчає специфіку культурно-мистецького життя Рівненщини 50–60-х років XX століття. В сфері наукового інтересу перебуває і культура регіональних осередків (так, існує дослідження піаністичної культури Харкова 40 – 80-х років XX століття Ю. Рум'янцевої). Останнім часом з'являються все більше досліджень музичного мистецтва Одеси (мається на увазі значна кількість публікацій професорсько-викладацького складу Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової, а також дисертації Е. Дагілайської, Н. Остроухової, І. Шатової), що висвітлюють процес формування одеської фортепіанної та хорової школи, історію розвитку Одеського національного театру опери і балету тощо.

Одним з пріоритетних напрямів регіональних досліджень є звернення до духовного досвіду нації, що був накопичений і збережений протягом віків в українській культурній традиції та вивчення культури краю в контексті загальнонаціональних культуротворчих процесів. В цій сфері працюють І. Бермес, Л. Дорохіна, О. Караульна. Зокрема, в роботі П. Х. Даценко "Культурно-мистецька спадщина Житомирщини у вимірах українського духовного життя XIX – першої третини XX століття" (2005 р.) охарактеризована історична динаміка розвитку духовного життя Житомирщини і виявлений вплив культурних надбань регіону на становлення української культури.

Актуальність завдань, що ставить регіоніка перед вітчизняними науковцями не викликає сумніву, адже за словами В. Личковаха: "Глобальні цінності створюються націями, а національні – в регіонах" [3, 184], а отже, осмислення регіональних культурно-мистецьких надбань веде до усвідомлення власної культурної приналежності і відтворення широкої панорами національної культури як частки світової духовної спадщини.

Велика кількість регіональних досліджень та широкий спектр проблемного поля наукових публікацій свідчить про високу динаміку розвитку регіоніки, але, незважаючи на це, музична культура де-

яких регіонів України не отримала висвітлення чи досліджена частково. Передусім це стосується регіонів східної України – на відміну від Харківщини і Дніпропетровщини, що вивчаються достатньо систематично, культурний простір Луганщини і Донеччини на даний момент є малодослідженим. Проте інтерес вчених до проблем регіоніки дає впевненість, що ці прогалини будуть заповнені в майбутньому, адже потенціал вітчизняної науки надзвичайно високий, свідченням чого є поява дисертаційного дослідження О. В. Шаповалової, що висвітлює творчість композиторів Донеччини в контексті сучасної української музики. На нашу думку, у науковій літературі найбільш повно відображений процес становлення та розвитку західноукраїнської культури, а саме: Прикарпаття, Закарпаття, Галичини, Волині та Західного Поділля. Залишаються прогалини у вивченні регіональних особливостей музичної культури та мистецтва північної, південної та центральної України. Наприклад, дослідження таких регіонів як Сумщина, Миколаївщина, Черкащина не може претендувати на вичерпність.

Однак пошукові обрії регіоніки постійно розширюються і охоплюють не тільки регіони, що мають статус історично сформованих культурних осередків, а й периферію, що "з притаманною їй іманентністю у збереженні національних традицій, здатна доповнити загальну картину культури надзвичайно важливими деталями" [2, 4]. Зокрема, активно вивчається культурно-мистецьке середовище міст – регіональних і локальних центрів, критерії дослідження яких обґрунтовуються в теоретичних працях вітчизняних науковців [6].

У наукових публікаціях розгляд музичної культури того чи іншого краю обмежується певним історичним періодом. Найчастіше увага вчених концентрується навколо періоду кінця XIX – першої третини XX століття, що пов'язано з інтенсивним розвитком та професіоналізацією всіх сфер музичного життя у більшості регіонів України. Окрему групу досліджень становлять розвідки, хронологічні межі яких охоплюють великі історичні періоди. Автори таких праць мають на меті створити цілісну панораму еволюції культури та мистецтва краю, розкриваючи процес становлення та розвитку культури регіону від початкових етапів її формування до повноцінного функціонування та зародження музикознавства і мистецької критики.

На даний момент у науковій літературі культурні події другої половини XX століття висвітлені частково та потребують як об'єктивної оцінки, так і географічної розмаїтості дослідницьких пошуків. На нашу думку, недостатньо вивченим залишається період кінця XX – початку XXI століття, що пояснюється відсутністю хронологічної дистанції. Така ситуація провокує певний суб'єктивізм позиції автора та у деяких випадках може завадити незаангажованому погляду на художньо-естетичне значення тих чи інших творів мистецтва і подій культурного життя. Наприклад, відомо, що деякі твори радянського періоду, які отримували схвальні відгуки критики, не пройшли випробування часом і за нових політичних і культурних реалій втратили свою актуальність, і навпаки.

Обґрунтування теоретичних засад регіоніки та аналіз останніх досліджень з регіональної проблематики дає змогу зробити певні висновки і підкреслити особливе значення культурологічної регіоніки, головним завданням якої є дослідження регіональної культури, що у всій різноманітності своїх проявів формує цілісну картину національного культурного простору. Регіоніка зайняла своє місце в історії та теорії культури як перспективна, самостійна галузь культурології. Формування власної методологічної бази, проведення наукових конференцій, розробка та впровадження в освітніх закладах навчальних програм з історії регіональної культури та мистецтва сприяє інтенсивному процесу становлення регіоніки.

Поява великої кількості регіональних досліджень, підтверджує той факт, що протягом останнього двадцятиріччя зберігається значний науковий інтерес до проблем культурологічної регіоніки. Визначивши коло питань, що найбільше цікавлять вітчизняних науковців, можна охарактеризувати регіональні дослідження музичної культури України як такі, що тяжіють до культурологічної, мистецтвознавчої та історичної проблематики і відповідно, спираються на понятійно-категоріальний апарат і методологічну базу цих дисциплін.

У дослідженнях культурологічної орієнтації (Т. Бурдейна-Публіка, П. Даценко, О. Кавунник, Т. Мартинюк, Л. Микуланинець, А. Литвиненко, Л. Романюк, М. Слабченко та ін.) науковці звертаються до регіональних вимірів духовного і соціального життя в контексті національних культуротворчих процесів.

Автори наукових праць мистецтвознавчого напрямку (О. Васюта, Е. Дагілайська, М. Долгіх, Л. Кияновська, Н. Остроухова, І. Рябцева, І. Шатова, Л. Шилова та ін.) висвітлюють динаміку розвитку музичного мистецтва в цілому чи окремих його аспектів в культурі регіонів та локальних мистецьких осередків.

Регіональні дослідження історичного спрямування (Г. Борейко, Т. Смірнова, С. Шукліна) орієнтовані на дослідження історичних передумов становлення культури краю, реконструкцію культурних подій, відтворення їх хронології та осмислення причинно-наслідкових зв'язків між історичними, політичними та соціокультурними процесами задля створення об'єктивної історико-культурної панорами життя регіонів. Спільною рисою регіональних досліджень цих напрямків є застосування методологічної бази, що спирається на методи джерелознавчого та історіографічного характеру. Застосування даних методів в умовах становлення регіоніки як самостійної дисципліни вважаємо доцільним, особливо в працях, де вивчаються маловідомі факти і архівні матеріали, що заповнюють "білі плями" і висвітлюють культурно-мистецьке життя регіонів України певного історичного періоду. Проблемне поле вітчизняних регіональних праць демонструє різноплановість, проте не може претендувати на всебічність і потребує розширення географії досліджень та охоплення ширших хронологічних меж.

Використані джерела

1. Кияновська Л. О. Стильова еволюція галицької музичної культури XIX – XX століть : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра мистецтвознавства : спец. 17.00.01 "Теорія та історія культури" / Л. О. Кияновська. – К., 2000. – 36 с.
2. Литвиненко А. І. Музична культура Полтавщини XIX – початку XX століття в аспектах регіонального джерелознавства: дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.01 / Литвиненко Алла Іванівна. – К., 2006. – 207 с.
3. Личковах В. А. Філософія етнокультури. Теоретико-методологічні та естетичні аспекти історії української культури / В. А. Личковах. – К. : Вид. ПАРАПАН, 2011. – 196 с.
4. Личковах В. А. Чернігово-Сіверська культурологічна регіоніка / В.А. Личковах. – Чернігів: Видавець Лозовий В. М., 2011. – 168 с.
5. Мартинюк Т. В. Історико-теоретичні аспекти взаємовідношень географічного і соціокультурного чинників в явищі регіональної музичної культури (на прикладі Північного Приазов'я XIX–XX століть): дис. ... д-ра мистецтвознавства : 17.00.01 / Мартинюк Тетяна Володимирівна. – К., 2004. – 512 с.
6. Розенберг Р. М. Регионика как составная часть истории музыки / Р.М. Розенберг // Музичне мистецтво і культура: Науковий вісник. – Одеса: Друкарський дім, 2000. – Вип. 1. – С. 150–155.

УДК 681.828.3"190/195"

Євген Вадимович Куц,
старший викладач Національної академії
керівних кадрів культури і мистецтв

**ІСТОРИЧНА ДИНАМІКА ЕЛЕКТРОМУЗИЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ
першої половини XX століття
(частина перша)**

У статті розглянуто історичні аспекти розвитку електронних музичних інструментів першої половини XX століття, проаналізовано основні інженерні концепції, простежено еволюцію засобів тембродинамічної виразності.

Ключові слова: електронні музичні інструменти, синтез звуку, терменвокс, Novachord, Trautonium, X. Бодє.

Historical aspects of development of electronic musical instruments of the 1-st half of the XX century are researched in the article. The author analyzes main engineering concepts and evolution of timbre and dynamical means of expression.

Keywords: *electronic musical instruments, sound synthesis, Theremin, Novachord, Trautonium, H. Bode.*

Розвиток електромозичного інструментарію, безумовно, став одним із провідних еволюційних факторів сучасної музичної культури. Утвердження концепції "штучного" (синтезованого) звуку набуло парадигмального статусу і визначило вектор розвитку музичного мистецтва в умовах глобалізації і культурних трансформацій XX ст. Еволюція у сфері музичного інструментарію генетично пов'язана з появою класу технічних мистецтв, які, в свою чергу, заклали підвалини для нових візуальних і аудіальних форм інформації і комунікації. Ідеї перцептивної революції і осмислення ролі технологій у сучасній комунікаційній моделі сприяло затвердженню нового типу художньої образності ("мета-образ") в епоху постмодерну. Визначні постмодерністські концепти (симуляція, ризоморфність, множинність інтерпретацій, зняття бінарних опозицій, тотальна дизайнізація тощо) знайшли втілення у новому, дискретно-безперервному тембровому просторі, який репрезентує глибинні семіотрансформації і є свідченням мінливості перцептивних структур образності, зокрема у сфері музичного мистецтва.

Історична динаміка електромозичного інструментарію становить інтерес для наукового дослідження, оскільки дозволяє розглянути певні тенденції у музичній культурі з міждисциплінарних позицій, зокрема крізь призму діяльнісно-комунікативної парадигми техногенезу. Аналіз технологічних принципів, втілених у тих чи інших зразках інженерної творчості, видається актуальним з точки зору концепції технічного детермінізму і сприяє виявленню і класифікації основних засад формо- і стилетворення у контексті постпостмодерністських музичних практик.

Бурхливий розвиток технологій у 20–30-х рр. XX ст. неможливо уявити без видатного американського винахідника Л. де Фореста. У 1908 р. ним був запатентований пристрій, що мав визначальне значення для усієї радіоіндустрії і залишався ключовим елементом електронних схем майже півстоліття – до винаходу транзистору у 1948 р. У 1906 р. де Форест запатентував удосконалений варіант електронної лампи-діода Флемінга, що отримав назву одіон (англ. Audion), а у 1908 році – свій головний винахід – електронну лампу-тріод, що являла собою вдосконалений трьохелектродний варіант одіону. Тріод мав епохальне значення, оскільки був першим пристроєм, що дозволяв напряму керувати електронним потоком, змінюючи величину та поляриність напруги. Фактично, тріод став основою для

ЗМІСТ

Філософія

Чернець В. Г.	Держава і культура: онтологічний аспект	3
Рогожа М. М.	Соціально-етичні чинники корпоративної соціальної відповідальності в прагматичній перспективі (Частина II. Прикладні виміри)	8
Бондар Т. І.	Сучасні трансформації тероризму	12
Довга Л. М.	Діалогізм як цінність та сутнісна характеристика української культури доби бароко	16
Козменко М. В.	Цінність як феномен онтологічного процесування і синкретичності культури	20
Мартюшева А. О.	Постмодерний нігілізм і криза ідентичності	24
Петриченко Н. С.	Полілінгвізм як фактор модернізації сучасної освіти	27

Культурологія

Босик З. О.	Репрезент реліктових артефактів Масниці-Колодія у системі народної культури	31
Руденко С. Б.	Про поняття "корпоративна культура" в культурології	35
Колосова Н. А.	Меценатська діяльність родини Морозових у формуванні світових мистецьких колекцій: кінець XIX – початок XX ст.	41
Кравченко О. В.	Динаміка пріоритетів європейської культурної політики: друга половина XX – початок XXI ст.	45
Пашков К. В.	Постсекулярність та її соціокультурні виміри: західний контекст досліджень	50
Смоліна О. О.	Проблематика та методологія дисертаційних досліджень православної монастирської культури: кінець XX – початок XXI століть	54
Борщ О. В.	Опозиція "сакральне – профанне" як фактор динаміки культурного простору	59
Гацелюк В. О.	Розвиток неокласичного балетного стилю в хореографії XX століття	63
Коржов О. Ю.	Всесвітній соціальний форум як феномен і подія у сучасному глобалізованому світі	67
Крупа І. П.	Музеї як осередки історико-культурної спадщини	72
Мамулькіна О. Г.	Проблеми геокультурної спадкоємності в Запорізькій області: XX століття	76
Сабадаш С. Ю.	Аналіз психоаналітичної концепції культури З. Фрейда в наукових працях Л. С. Виготського	80

Мистецтвознавство

Афоніна О. С.	Перспективи впровадження дистанційних курсів з музикознавства у навчальний процес Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв	85
Князєва Т. М.	Роль народного мистецтва у втіленні й формуванні етнічної ідентичності в умовах глобалізації	89
Корнієнко В. В.	Гуманітарні комунікативні системи: визначення, структура, функції	92
Матушенко В. Б.	Загальна методика підготовки концертів і масових свят	98
Мельник М. М.	Синтез жанрових різновидів концертної діяльності на естраді	100

Петрик В. В.	Дзвони і шумові інструменти в магічних та релігійних обрядах	104
Стоян С. П.	Образотворче мистецтво в теоріях античного символізму: критичне переосмислення мислителями ХХ століття	108
Шариков Д. І.	Стилістичний розвиток балетного мистецтва: ренесанс, бароко, класицизм	113
Кулиняк М. А.	Портрет Олега Криси в подвійному дзеркалі сучасної історії	117
Ванюга Л. С.	Діяльність Українського драматичного театру ім. Івана Франка в Тернополі: період німецької окупації	121
Галета О. В.	Малі архітектурні форми в контексті реконструкції міст Західної України: друга половина ХХ століття	126
Грушкіна С. В.	Особливості розвитку скульптури Запорізького Приазов'я у контексті мистецьких тенденцій: остання третина ХХ – початок ХХІ століття	132
Діброва Ю. О.	До питання типологізації трансформаційних процесів музичного жанру: на прикладі літургійної творчості сучасних світських композиторів	136
Кравченко А. І.	Українська музична культура в контексті дослідження проблем культурологічної регіоніки	139
Куц Є. В.	Історична динаміка електромузичного інструментарію першої половини ХХ століття (частина перша)	143
Малихіна М. А.	І. В. Лебедєв в історії українського цирку	148
Мельничук О. М.	Творчі пошуки Я. Мамонтова та В. Винниченка в контексті модерністської культури	151

Історія

Андрес Г. О.	Формування основних засад охорони культурної: спадщини UNESCO 50–70 роки ХХ ст.	157
Борейко Г. Д.	Розвиток церков в Українській Народній Республіці	161
Гасєвська Т. І.	Звичай як процес улагодження (урядування, обрядування) громадського життя	165
Крисенко Д. С.	Проблема локальних конфліктів 80-х років ХХ ст. у риторичі Р. Рейгана	168
Ніколаєва Н. Б.	З'їзд європейських монархів у Луцьку: січень 1429 р.	173
Парахіна М. Б.	Українське козацтво та його роль у зовнішній політиці Великого Князівства Литовського (кінець XV – початок XVI ст.)	177
Святненко А. В.	Церковно-парафіяльні школи на Правобережній Україні: друга половина XIX ст.	181
Радзієвський В. О.	Соціальні аспекти вітчизняної кримінальної субкультури	187
Росляк Р. В.	Деякі аспекти партійної політики в галузі української кінематографії (1928 р.)	191
Вінічук І. М.	Забезпечення систем та системних зв'язків між терміноелементами терміносистеми програмування, комп'ютерних мереж та захисту інформації	196
Кругляк М. Е.	Гумор як форма вираження ставлення студентства підросійської України до навколишньої дійсності (друга половина XIX – початок ХХ ст.)	202
Куксенко С. І.	Партійно-державна політика щодо Руської Православної Церкви: середина 40-х років ХХ ст. (дискусійні питання у працях сучасних істориків)	206

Політологія

Вільчинська І. Ю.	Позитивізм і антипозитивізм: за яким підходом майбутнє?	211
Васильчук Є. О., Павлова О. Ю.	Особливості взаємодії молодіжних субкультур та сучасного інформаційного суспільства	214
Костиця І. О.	Проблеми сучасного комунікативного дискурсу засобів масової інформації	217
Постол О. Є.	Ідеологічний стан сучасного українського суспільства	221
Семченко О. А.	"Внутрішній імідж України": уявлення українців про свою державу	225

Студентські студії

Котова Х. В.	"Російські сезони"С. Дягілева як чинник трансформації ольфакторної культури західної Європи: перша третина ХХ століття	229
---------------------	---	-----